

Anexa nr. 2 la Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3919 / 20.04.2005

**MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII
CONSILIUL NAȚIONAL PENTRU CURRICULUM**

PROGRAME ȘCOLARE PENTRU CLASA A IV-A

LIMBA ȘI LITERATURA TURCĂ

*Aprobat cu ordin al ministrului
nr. 3919 / 20.04.2005*

București, 2005

NOTĂ DE PREZENTARE

Curriculum-ul de *Limba și literatura maternă* destinat studierii acestei discipline de către elevii aparținând minorităților naționale, care învață în școli cu predare în limba română, contribuie la formarea și dezvoltarea progresivă la elevi a competențelor esențiale ale comunicării orale și scrise, permite cunoașterea de către aceștia a limbii materne și a patrimoniului spiritual și cultural al etniei, oferind o punte spre interculturalitate, spre o bună cunoaștere reciprocă între populația majoritară și minoritățile naționale din spațiul geografic românesc.

Studiul limbii și literaturii materne la clasele cu predare în limba română reprezintă, alături de studiul limbii și literaturii române și de cel al studiului unei limbi moderne, o componentă esențială a ariei curriculare “Limba și comunicare”, ce garantează elevului accesul la cultura comunicațională și literară de bază.

În acest sens, curriculum-ul de față are la bază modelul comunicativ-funcțional, model ce presupune dezvoltarea integrată a capacităților de receptare orală, de exprimare orală, respectiv de receptare a mesajului scris (“citirea/lectura”) și de exprimare scrisă. Acestea reprezintă de fapt obiectivele cadru ale disciplinei *Limba și literatura maternă* pe parcursul școlarității obligatorii, cărora li se adaugă, în mod special pentru situația concretă a studierii limbii și literaturii materne în școli cu predare în limba română, o componentă valoric-atiudinală care favorizează formarea unor comportamente specifice comunicării în mediile multiculturale.

Structurarea curriculum-ului de *Limba și literatura maternă* pe obiective, care vizează formarea competențelor de comunicare, deplasează accentul de pe asimilarea și memorarea unor cunoștințe pe operarea cu informații. Se reconsideră totodată: ponderea mai mare a exprimării orale față de cea scrisă; modalitatea de abordare a limbii, în principal ca inventar de mijloace necesare construirii comunicării; abordarea textului literar și nonliterar, ca pretext / suport pentru comunicare, și nu ca obiect al memorării fără a se cunoaște mesajul sau fără să fi fost înțelese cuvintele din care se compune.

Din această perspectivă, curriculum-ul cuprinde:

- Obiective cadru (urmărite pe parcursul ciclului primar)
- Obiective de referință urmărite pe parcursul fiecărei clase
- Activități de învățare pentru fiecare obiectiv de referință (sugestii de exerciții/activități care conduc la atingerea obiectivelor)
- Conținuturi
- Standarde curriculare la sfârșitul clasei a IV-a.

Obiectivele de referință sunt concepute în progresie. Orele rezervate în ciclul primar studiului limbii și literaturii materne, la clasele la care predarea celorlalte discipline se face în limba română, asigură:

- la clasa I – consolidarea și îmbogățirea lexicului însușit de elev în etapa preșcolară;
- la clasa a II-a – fixarea literelor cu valori și grafie comune în limba română și limba maternă, precum și învățarea literelor specifice limbii materne (ce presupun o grafie și o pronunție diferite în limba română în raport cu limba maternă);
- la clasele a III-a și a IV-a – însușirea și folosirea fără dificultate a cerințelor impuse de curriculum la nivelul receptării și exprimării orale, al receptării mesajului scris (citire/lectură) și al exprimării scrise.

Această progresie conduce elevii spre atingerea standardelor curriculare de performanță prevăzute pentru limba și literatura maternă la finele învățământului primar.

OBIECTIVE CADRU

1. Dezvoltarea capacității de receptare a mesajului oral
2. Dezvoltarea capacității de exprimare orală
3. Dezvoltarea capacității de receptare a mesajului scris
4. Dezvoltarea capacității de exprimare scrisă
5. Dezvoltarea atitudinilor de empatie culturală și interculturală

OBIECTIVE DE REFERINȚĂ¹ ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE

1. Dezvoltarea capacității de receptare a mesajului oral

Obiective de referință	Exemple de activități de învățare
<i>La sfârșitul clasei a IV-a elevul va fi capabil:</i>	<i>Pe parcursul clasei a IV-a se recomandă următoarele activități:</i>
1.1 să decodeze sensul global al unui mesaj dialogat, emis cu viteză normală	- alegerea unei imagini care sugerează semnificația mesajului dintr-un set de imagini date; - reprezentarea prin pantomimă a mesajelor interlocutorilor dintr-un text dialogat;
1.2 să desprindă ideile principale dintr-un mesaj clar articulat cu viteză normală	- exerciții de discriminare a esențialului de detaliu; - exerciții de recunoaștere a unor momente semnificative dintr-un mesaj audiat;
1.3 să selecteze detalii dintr-un mesaj rostit cu viteză normală	- exerciții de identificare a detaliilor dintr-un mesaj rostit cu viteză normală; - ordonarea temporală a secvențelor unui mesaj oral;
1.4 să sesizeze structurile gramaticale corecte / incorecte dintr-un mesaj ascultat	- exerciții de discriminare a structurilor gramaticale (morfologice și sintactice) corecte de cele incorecte, prin semnalizare, prin bifare; - exerciții de semnalare a corectitudinii / incorectitudinii gramaticale apărute în exprimarea proprie sau a colegilor; - exerciții de sesizare a dezacordurilor între forma adjectivului și a substantivului determinat;
1.5 să deducă sensul cuvintelor necunoscute din diferite mesaje orale	- exerciții de sesizare a cuvintelor/expresiilor care împiedică înțelegerea mesajului audiat; - exerciții de stabilire a sensului unui cuvânt necunoscut prin raportare la context; - relaționarea cuvintelor necunoscute cu definiția lor;
1.6 să manifeste atenție și înțelegere față de mesajele emise de diferiți interlocutori	- exerciții de ascultare a dialogurilor elev-elev, învățător-elev, pe diferite teme cotidiene; - exerciții de practicare a ascultării active, a înțelegerii față de mesajele emise de diferiți interlocutori.

¹ Obiectivele de referință pentru clasa a IV-a se bazează pe obiectivele de referință pentru clasele I – a III-a, pe care le integrează și le dezvoltă.

2. Dezvoltarea capacității de exprimare orală

Obiective de referință	Exemple de activități de învățare
2.1 <i>La sfârșitul clasei a IV-a elevul va fi capabil:</i> să alcătuiască mesaje corecte din punct de vedere gramatical, respectând intonația și accentul	<i>Pe parcursul clasei a IV-a se recomandă următoarele activități:</i> <ul style="list-style-type: none">- exerciții pentru folosirea corectă a acordului;- exerciții de rostire corectă a cuvintelor cu probleme de accentuare;- exerciții de reglare a intonației, a vitezei proprii de a vorbi;- jocuri de cuvinte;- exerciții de recitare a unor poezii;
2.2 să construiască pe baza planului de idei un text oral scurt	<ul style="list-style-type: none">- exerciții de identificare a elementelor semnificative ce trebuie transmise prin mesaj;- exerciții de reformulare a unui mesaj;- exerciții de stabilire a ideilor în jurul cărora se organizează o temă dată;- activități de comunicare pe baza unui plan de idei realizat anterior;- exerciții de povestire a unui text cunoscut, pe baza unui plan de idei dat;
2.3 să redea prin cuvinte proprii conținutul unui text citit sau al unui mesaj audiat	<ul style="list-style-type: none">- exerciții de trecere de la vorbirea directă la vorbirea indirectă;- povestirea orală a unor texte literare/nonliterare citite sau a unor mesaje audiate;
2.4 să integreze adecvat în exprimarea orală proprie elementele de construcție a comunicării studiate	<ul style="list-style-type: none">- exerciții de stabilire a acordurilor gramaticale;- exerciții de utilizare corectă a substantivelor în genitiv și dativ;- exerciții de selectare a formelor flexionare corecte și de integrare a lor în enunțuri proprii;- exerciții de construire a propozițiilor simple și a propozițiilor dezvoltate;- exerciții de completare a enunțurilor cu elemente de construcție a comunicării învățate;
2.5 să-și adapteze vorbirea la diferite situații de comunicare	<ul style="list-style-type: none">- exerciții de dialog cu persoane diferite;- conversații pe teme cunoscute;- exerciții de adaptare a elementelor de comunicare nonverbală la comunicarea verbală în diferite situații de dialog;- exerciții de adaptare a tonului și timbrului potrivit pentru comunicarea unui mesaj oral;- simularea unor situații de comunicare (convorbiri telefonice, dialoguri formale și informale de diverse tipuri) în cadrul cărora elevii să realizeze acte de vorbire precum: utilizarea formulelor de salut, de prezentare, de permisiune, de solicitare; formularea unor întrebări sau a unor răspunsuri; povestirea unor fapte și întâmplări;

Obiective de referință

La sfârșitul clasei a IV-a elevul va fi capabil:

- 2.6 să susțină un punct de vedere într-o discuție în grup

Exemple de activități de învățare

Pe parcursul clasei a IV-a se recomandă următoarele activități:

- jocuri de rol de tipul emițător-receptor pentru exprimarea actelor de vorbire: inițierea, menținerea și încheierea unui schimb verbal; recunoașterea și descrierea unei persoane sau a unui obiect; utilizarea formulelor de salut, de prezentare, de permisiune, de solicitare; formularea unor întrebări sau a unor răspunsuri; povestirea unor fapte și întâmplări; exprimarea acordului sau a dezacordului în legătură cu un fapt sau cu atitudinea unei persoane;
- exerciții de exprimare a propriilor opinii în legătură cu un fapt cunoscut;
- exerciții de dezvoltare a inițiativei comunicative și a curajului de a interveni în actul comunicării.

3. Dezvoltarea capacității de receptare a mesajului scris (citirea/ lectura)

Obiective de referință

La sfârșitul clasei a IV-a elevul va fi capabil:

- 3.1 să sesizeze rolul ilustrațiilor ce însoțesc un text

Exemple de activități de învățare

Pe parcursul clasei a IV-a se recomandă următoarele activități:

- 3.1
- exerciții de recunoaștere a corespondenței dintre mesajul transmis de ilustrație și cel transmis de text;
 - exerciții de asociere a momentelor dintr-o narațiune cu ilustrațiile corespunzătoare;
 - exerciții de ordonare a ilustrațiilor după succesiunea momentelor acțiunii prezentate de text;
 - exerciții de identificare a elementelor prezente în ilustrații care completează informația transmisă de diverse texte, afișe sau articole din revistele pentru copii;
- 3.2
- să desprindă idei principale și informații de detaliu dintr-un text citit (literar-nonliterar)
 - exerciții de delimitare a unui text în fragmente logice;
 - exerciții de identificare a temei din poeziile studiate;
 - exerciții de formulare a ideilor principale într-o succesiune logică;
 - selectarea din text a caracteristicilor fizice și morale ale personajelor;
 - exerciții de discutare a textelor narative citite, în funcție de următorii parametri: "cine" (personajele), „ce face?” (acțiunea), „când”, „unde” (plasarea acțiunii în timp și spațiu), „cum” (modul de desfășurare a acțiunii);
 - exerciții de citire explicativă și selectivă pentru desprinderea informațiilor esențiale și de detaliu dintr-un text citit;

Obiective de referință

La sfârșitul clasei a IV-a elevul va fi capabil:

- 3.3 să citească în mod conștient, corect, fluent și expresiv un text scurt cunoscut
- 3.4 să citească în mod conștient și corect un scurt text necunoscut
- 3.5 să identifice secvențele narative, dialogate și cele descriptive dintr-un text narativ
- 3.6 să identifice trăsăturile fizice și sufletești ale personajelor din textele studiate
- 3.7 să recunoască în textele citite elementele de construcție a comunicării învățate
- 3.8 să manifeste interes pentru lectura unor scurte texte, literare/nonliterare

Exemple de activități de învățare

Pe parcursul clasei a IV-a se recomandă următoarele activități:

- exerciții de citire a unui text cunoscut, cu adaptarea intonației la semnele de punctuație;
 - exerciții de citire pe roluri;
 - exerciții de reglare a intensității și volumului vocii, precum și a ritmului vorbirii corespunzător încărcăturii afective a mesajului;
 - exerciții de recitare;
- 3.4 - exerciții de citire a unor texte la prima vedere, cu adaptarea ritmului și intonației impuse de semnele de punctuație;
- 3.5 - exerciții de identificare a elementelor descriptive dintr-un text;
- exerciții de identificare a dialogului prezent într-un text narativ;
- exerciții de evidențiere a diferențelor dintre o descriere și un dialog;
- exerciții de recunoaștere și de prezentare sumară a trăsăturilor fizice și morale ale personajelor;
- 3.6 - exerciții de recunoaștere a personajelor din textele studiate;
- exerciții de recunoaștere și de prezentare sumară a trăsăturilor fizice și sufletești ale personajelor;
- 3.7 - exerciții de recunoaștere a părților principale și secundare de propoziție;
- exerciții de diferențiere a propozițiilor simple de cele dezvoltate;
- exerciții de identificare a acordului dintre subiect și predicat, adjectiv și substantivul determinat, complement și verbul determinat;
- 3.8 - vizitarea bibliotecii școlii;
- șezători;
- formulări de întrebări și răspunsuri referitoare la textele citite.

4. Dezvoltarea capacității de exprimare scrisă

Obiective de referință

La sfârșitul clasei a IV-a elevul va fi capabil:

- 4.1 să aplice în mod conștient regulile de ortografie, de punctuație
- 4.2 să alcătuiască povestirea unui text cunoscut pornind de la întrebări de sprijin, plan simplu de idei
- 4.3 să redacteze compuneri de mică întindere, adaptându-le destinației și scopului comunicării
- 4.4 să utilizeze corect, în textele redactate, elementele de construcție a comunicării studiate
- 4.5 să așeze corect în pagină textele scrise, respectând scrierea cu alineate pentru a marca trecerea de la o idee la alta

Exemple de activități de învățare

Pe parcursul clasei a IV-a se recomandă următoarele activități:

- exerciții de ortografie: de recunoaștere a formei corecte de scriere, de selectare, de completare, de punere în corespondență, de compunere de enunțuri;
 - exerciții de utilizare a cratimei în scrierea ortogramelor și a liniuței de despărțire în silabe în scrierea cuvintelor care nu încap la sfârșitul rândului;
 - exerciții de utilizare a semnelor de punctuație învățate;
 - exerciții de completare a enunțurilor cu semnele ortografice și de punctuație corespunzătoare;
 - dictări, autodictări, corectare în perechi, autocorectări;
 - jocuri gramaticale de corectare a greșelilor de ortografie și de punctuație;
 - redactarea de texte cu destinație specială: cartea poștală, invitația;
- 4.2
- exerciții de împărțire a textului în fragmente logice;
 - exerciții de formulare a ideilor principale;
 - exerciții de transformare a secvențelor dialogate în povestire;
 - exerciții de dezvoltare a ideilor principale într-un șir de enunțuri;
- 4.3
- exerciții de redactare de texte prin punerea în corespondență: imagine – cuvânt, cuvânt – imagine;
 - exerciții de transpunere a unor idei într-un șir de enunțuri cu o succesiune logică;
 - exerciții de descriere a unor obiecte / ființe;
 - antrenament de structurare a textului scris (introducere, cuprins, încheiere);
- 4.4
- dictare selectivă;
 - exerciții de copiere selectivă;
 - exerciții de aplicare a regulilor gramaticale în redactarea unui text propriu;
 - exerciții de construire corectă a propozițiilor simple și a celor dezvoltate;
- 4.5
- exerciții de așezare corectă a textului în pagină;
 - exerciții de plasare corectă a alineatelor;
 - exerciții de reconstituire a unui text, prin așezarea în ordine logică a fragmentelor;

	Obiective de referință	Exemple de activități de învățare
4.6	<p><i>La sfârșitul clasei a IV-a elevul va fi capabil:</i></p> <p>să manifeste interes față de redactarea diverselor tipuri de texte</p>	<p><i>Pe parcursul clasei a IV-a se recomandă următoarele activități:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de redactare de texte narative, descriptive, dialogate; - exerciții de redactare a unor invitații, cărți poștale; - exerciții de înlocuire a unor expresii și cuvinte cu echivalentele cerute de context; - exerciții de evaluare / autoevaluare a scrierii corecte și îngrijite a diverselor tipuri de texte.

5. Dezvoltarea atitudinilor de empatie culturală și interculturală

	Obiective de referință	Exemple de activități de învățare
5.1	<p><i>La sfârșitul clasei a IV-a elevul va fi capabil:</i></p> <p>să manifeste interes față de cunoașterea vieții și a contribuției culturale ale unor personalități aparținând etniei turce și altor etnii</p>	<p><i>Pe parcursul clasei a IV-a se recomandă următoarele activități:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - proiecte de grup; - realizarea unor portofolii despre personalități aparținând poporului turc și altor etnii.

CONȚINUTURILE ÎNVĂȚĂRII

1. Formarea capacității de lectură/citire

- Cartea (actualizare). **Rolul ilustrațiilor**².
- Textul literar

Textul narativ (actualizare). Delimitarea textului în fragmente logice. **Dialogul ca element constitutiv al unui text narativ. Personajul literar - trăsături fizice, trăsături morale.**

Poezii cu tematică diversă. Strofa. Versul.

- Textul nonliterar: **afișul, articole din reviste pentru copii.**

Tematica textelor vor reflecta universul copilăriei și valorile proprii acestuia. Autorii de manuale vor utiliza texte literare, în proză sau în versuri, sau texte nonliterare, de mică întindere, până la 250 de cuvinte, într-o gradare progresivă de la o lecție la alta. Aceștia vor avea libertatea de a decide cu privire la structurarea și configurarea unităților de conținut din programă, tratarea didactică originală a noțiunilor din programă.

2. Formarea capacității de comunicare

- **Comunicare orală**

Componentele comunicării dialogate (actualizare). **Factorii perturbatori ai comunicării.** Adaptarea la particularitățile interlocutorului (actualizare). Formularea ideilor principale (actualizare). Povestirea orală a unui fragment dintr-un text narativ (actualizare). **Povestirea orală a unor texte citite sau mesaje audiate.** Intonarea propozițiilor enunțiative (propriu-zise și exclamative) și interogative (actualizare). Constituirea de dialoguri în situații concrete sau imaginare (actualizare). Elemente de comunicare nonverbală – gesturi, mimică (actualizare).

Se recomandă ca elevii, folosindu-și deprinderile de exprimare orală, să poată realiza următoarele acte de vorbire:

- inițierea, menținerea și încheierea unui schimb verbal;
- recunoașterea și descrierea unei persoane sau a unui obiect;
- utilizarea formulelor de salut, de prezentare, de permisiune, de solicitare;
- formularea unor întrebări sau a unor răspunsuri;
- povestirea unor fapte și întâmplări, după un suport vizual sau după un plan de idei dat;
- exprimarea acordului sau a dezacordului în legătură cu un fapt sau cu atitudinea unei persoane.

² Ceea ce apare cu scris îngroșat reprezintă o noțiune nouă.

- **Comunicare scrisă**
Organizarea textului scris. Părțile componente ale unei compuneri: introducerea, cuprinsul, încheierea (actualizare). **Planul inițial al compunerii.**
Ortografia și punctuația.
Scrierea corectă a cuvintelor.
Semnele de punctuație (actualizare). **Ghilimelele.**
Contexte de realizare
 - a) Scrierea funcțională (cu scop practic, informativ). **Cartea poștală. Invitația.**
 - b) Scrierea imaginativă (compuneri libere). Compunerea după un suport vizual, după o ilustrație sau după un șir de ilustrații, după benzi desenate, șir de întrebări (actualizare). Compunerea după plan dat (actualizare). **Compunerea după un plan de idei. Compuneri cu început/sfârșit dat. Compunerea pe baza unor cuvinte și a unor expresii date. Compunerea cu titlu dat. Compunerea narativă liberă.**
 - c) Scrierea despre textul literar. Povestirea scrisă a unor fragmente din text (actualizare). Planul simplu de idei (actualizare). **Formularea de întrebări în legătură cu conținutul textului. Planul dezvoltat de idei. Povestirea unor texte de mică întindere după un plan de idei.**

3. Elemente de construcție a comunicării

- Lexicul.
Cuvântul (actualizare). Cuvintele cu formă diferită și sens asemănător (actualizare). Cuvintele cu sens opus (actualizare). **Cuvintele cu aceeași formă, dar cu sens diferit.**
- Noțiuni de fonetică (actualizare). Sunetele limbii turce. Vocale și consoane duble. Despărțirea cuvintelor în silabe (actualizare).
- Morfologia.
Substantivul. Substantive comune și substantive proprii. Numărul.
Adjectivul. Rolul adjectivelor. Adjective proprii.
Pronumele. Pronumele personal. Persoana și numărul.
Numeralul. Tipuri de numeral (recunoaștere).
Verbul. Persoana. Numărul. Timpuri de bază: prezent, trecut, viitor.
Adverbul: de loc, de timp, de mod, **de cantitate.**
Conjuncția. Conjuncțiile "ile", "ve" și "de".
- Sintaxa propoziției.
Propoziția (actualizare). Propoziția simplă și propoziția dezvoltată (actualizare).
Predicatul.
Subiectul. Părțile de vorbire prin care se exprimă subiectul (substantiv, pronume personal). Acordul predicatului cu subiectul (actualizare).
Atributul - parte secundară de propoziție care determină un substantiv. Atributul exprimat prin substantiv, adjectiv, numeral cu valoare adjectivală.
Complementul - parte secundară de propoziție care determină un verb. Complementul exprimat prin substantiv.

STANDARDE CURRICULARE DE PERFORMANȚĂ
la finele învățământului primar

OBIECTIV CADRU	STANDARD
1. Dezvoltarea capacității de receptare a mesajului oral	S1. Desprinderea semnificației globale și a unor informații de detaliu din mesajul ascultat S2. Desprinderea sensului unui cuvânt nou prin raportare la contextul mesajului ascultat
2. Dezvoltarea capacității de exprimare orală	S3. Adaptarea mesajului la partener în situații de comunicare dialogată S4. Formularea unor enunțuri corecte din punct de vedere fonetic, lexical și gramatical S5. Povestirea orală a unui text narativ cunoscut pe baza unui plan de idei
3. Dezvoltarea capacității de receptare a mesajului scris (citirea / lectura)	S6. Citirea conștientă și corectă a unui text S7. Formularea ideilor principale ale unui text narativ S8. Identificarea secvențelor narative, descriptive și dialogate dintr-un text citit S9. Desprinderea unor trăsături fizice și morale ale personajelor dintr-un text citit
4. Dezvoltarea capacității de exprimare scrisă	S10. Alcătuirea unui plan simplu de idei al unui text narativ S11. Redactarea unui scurt text narativ propriu, pe baza unui plan de idei S12. Redactarea unor scurte texte cu destinație specială (bilet, felicitare, carte poștală, invitație) S13. Redactarea de texte cu respectarea regulilor de despărțire a cuvintelor în silabe, a celor ortografice și de punctuație studiate, a așezării corecte în pagină și a scrisului lizibil S14. Redactarea unor texte corecte din punct de vedere lexical și gramatical